تىرىشچانلىق ۋە ئىبادەت

(2 ـ قىسىم)

ئەركىن سىدىق
2015 ـ يىلى 11 ـ ئاينىڭ 6 ـ كۈنى

مەن مەزكۇر ماقالىنىڭ ئالدىنقى قىسمىدا «جىنلارنى، ئىنسانلارنى پەقەت ماڭا ئىبادەت قىلىش ئۈچۈنلا ياراتتىم (51:56)» دېگەن ئايەت ئۈستىدە ئازراق توختىلىپ، ئاندىن «تىرىشچانلىق» دېگەن ئۇقۇم ئۈستىدىكى بىر قىسىم مەزمۇنلارنى بايان قىلدىم. ماقالىنىڭ مەزكۇر قىسمىدا بولسا «ئىبادەت» ۋە شۇنىڭ بىلەن مۇناسىۋەتلىك بىر قىسىم يېڭى مەزمۇنلارنى تونۇشتۇرۇپ ئۆتىمەن.

2. ئىبادەت

تۆۋەندىكىسى ئويغانىنىڭ «ئىبادەت ۋە قۇللۇق سۆزلىرىنىڭ ئىسلامدىكى ئېنىقلىمىسى» دېگەن لېكسىيەسىنىڭ ئاساسىي مەزمۇنلىرى [1].

(1) ئويغانىنىڭ لېكسىيەسى

ئەرەبچىدىكى «ئىبادەت» سۆزى ئىككى نەرسىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. ئەگەر ئۇ سۆزنى تەرجىمە قىلغاندا ئاشۇ ئىككى نەرسىنىڭ بىرسىنى ئىشلەتسەك، ئۇ سۆزنىڭ مەنىسى تولۇق بولمايدۇ. كىلاسسىك ئەرەبچە بىلەن سېلىشتۇرغاندا، بۇ ئىنگلىزچىنىڭ بىر يېتەرسىزلىكىدۇر. كىلاسسىك ئەرەبچىدە كۆپلىگەن ئۇقۇملار بىر سۆز بىلەن ئىپادىلىنىدۇ. شۇڭلاشقا بىر سۆزنى تەرجىمە قىلغاندا ئۇ بىلدۈرىدىغان ئۇقۇملارنىڭ بىر قىسمىنىلا ئىشلەتسەك، كىشىلەرنىڭ كۆڭلىدە قالايمىقانچىلىق كېلىپ چىقىدۇ. «ئىبادەت» سۆزى ئىپادىلەيدىغان بارلىق ئۇقۇملارنى مۇنداق ئىككى سۆزگە يىغىنچاقلىغىلى بولىدۇ: «ئىبادەت» (worship) ۋە «قۇللۇق» (slavery). بىز «ئىبادەت» سۆزىنى ئىنگلىزچىغا تەرجىمە قىلغاندا، كۆپىنچە ۋاقىتلاردا ئۇ بىلدۈرىدىغان ئۇقۇملارنىڭ پەقەت بىرسىنى، يەنى، «ئىبادەت» نى ياكى «قۇللۇق» نى ئىشلىتىمىز. ئەمما ئەرەبچە سۆزدە بۇ ئىككى ئۇقۇم بىرلەشتۈرۈلۈپ، بىرلا سۆز بىلەن ئىپادىلەنگەن.

تۆۋەندە مەن «ئىبادەت» بىلەن «قۇللۇق»، يەنى «ئىبادەت» سۆزى ئىپادىلەيدىغان ئىككى ئۇقۇمنى قىسقىچە چۈشەندۈرۈپ ئۆتىمەن. بامدات نامىزىنىڭ ۋاقتى بولغاندا، بىز ناماز ئوقۇپ، ئاللاھقا ئىبادەت قىلىمىز. پېشىن نامىزىنىڭ ۋاقتى توشقاندا، بىز ناماز ئوقۇپ، يەنە ئاللاھقا ئىبادەت قىلىمىز. ئەمما، بۇ ئىككى قېتىملىق نامازنىڭ ئارىلىقىدىكى ۋاقىتلاردا بىز نېمە ئىش قىلىمىز؟ بىز ئاللاھنىڭ قۇلى بولىمىز. سىز ئۇخلاۋاتقاندا ئاللاھقا ئىبادەت قىلمايسىز، ئەمما يەنىلا ئاللاھنىڭ قۇلى بولۇپ تۇرىسىز. ئەتىگىنى ئورنىڭىزدىن تۇرۇپ، يۈزىڭىزنى يۇيۇپ، ئەتىگەنلىك تامىقىڭىزنى يەپ، ماشىنا ھەيدەپ ئىشقا بارغاندا سىز ئاللاھقا ئىبادەت قىلىش ئىش ـ ھەرىكىتى بىلەن شۇغۇللانمايسىز، ئەمما سىز يەنىلا ئاللاھنىڭ قۇلى ھالىتىدە تۇرىسىز. «ئىبادەت» دېگەن سۆزنىڭ مەنىسىنىڭ بىر قىسمى بىر خىل ئالاھىدە ئىش ـ ھەرىكەتنى بىلدۈرىدۇ. «روزا تۇتۇش، ناماز ئوقۇش، ھەجگە بېرىش، قۇرئاننى قىرائەت قىلىش، ۋە زاكات بېرىش» قاتارلىقلار ئاكتىپ ھالدىكى «ئىبادەت» ئىش ـ ھەرىكەتلىرى بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. ئەمما سىز

يۈقىرىقىدەك ئىش-ھەرىكەتلەر بىلەن شۇغۇللىنىۋاتقان بولۇڭ-بولماڭ، سىز ھەممە ۋاقىت «ئالالاھنىڭ قۇلى» ھالىتىدە مەۋجۇت بولۇپ تۇرىسىز. بۇ ئۇقۇم ئىنتايىن كۈچلۈك. ئۇنىڭ مەنىسى بىز يالغۇز جۈمە نامىزىغا ئوخشاش ئالاھىدە ۋاقىتلاردا ئالالاھ بىزدىن ئىستىگەن تەرىقىدە ياشاپلا قالماي، ئىككى قېتىملىق نامازنىڭ ئوتتۇرىسىدىكى ۋاقىتلاردىمۇ ئالالاھنىڭ قۇلى بولۇپ ياشايمىز. نامازنىڭ ئارىلىقىدىكى ۋاقىتلاردىمۇ بىزنىڭ ئالالاھ بىلەن بولغان باغلىنىشىمىز ئۈزۈلۈپ قالمايدۇ. بەزى كىشىلەر نۇرغۇن ۋاقىتلاردا ئالالاھقا ئىبادەت قىلىدۇ، ئەمما ئالالاھنىڭ قۇلىدەك ئىش كۆرمەيدۇ. ئۆزىنىڭ ھاراق دۇكىنى بار بەزى كىشىلەر ھەر كۈنى 5 ۋاق نامازنى ئوقۇيدۇ، ئەمما باشقا ۋاقىتلاردا ئالالاھنىڭ قۇلىغا لايىق ئىش كۆرمەيدۇ. سىز بەزىدە «ئىبادەت» سۆزىنىڭ ئىنگلىزچىدىكى چالا تەرجىمىسىگە ئاساسلىنىپ، «مەن ھېچ بولمىغاندا ئالالاھقا ئىبادەت قىلىۋاتىمەن، شۇڭا مېنىڭ ۋەزىپەم تۈگىدى»، دەپ ئويلايسىز، ئەمما ئالالاھنىڭ قۇلىغا لايىق ئىش كۆرمەيسىز. دېمەك، ئالالاھقا ئىبادەت قىلىش مەجبۇرىيەتنىڭ پەقەت بىر قىسمى، ئۇنىڭ يەنە بىر قىسمى بولسا ئالالاھنىڭ قۇلى بولۇشتىن ئىبارەت. «ئىبادەت» سۆزى ئاشۇ ئىككى مەجبۇرىيەتنىڭ ھەر ئىككىسىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

ئويغاننىڭ «ئىبادەت ۋە قۇللۇق سۆزلىرىنىڭ ئىسلامدىكى ئېنىقلىمىسى» دېگەن لېكسىيەسىنىڭ قالغان قىسمىنى بۇ ماقالىغا كىرگۈزۈشنى مۇۋاپىق كۆرمىدىم.

مەن ئالدىنقى جۈمە كۈنى مەزكۇر ماقالىنىڭ 1-قىسمىنى تورلارغا چىقارغاندىن كېيىن، بىر قانچە قېرىنداشلار «ئىزدىنىش مۇنبىرى» گە بىلىملىك قىممىتى يۇقىرى بولغان ئىنكاسلارنى يازدى. مەن ئۇلارغا چىن كۆڭلۈمدىن رەھمەت ئېيتىمەن. شۇنداقلا يۇقىرىدا ئويغان تەمىنلىگەن «ئىبادەت» ئۇقۇمىنى تولۇقلايدىغان ياكى بېيىتىدىغان ئىنكاسلاردىن ئۈچىنى بۇ يەرگە قىستۇرۇپ قويىمەن. مېنىڭچە كۆپلىگەن ئوقۇرمەنلەر بۇ ئىنكاسلاردىكى مەزمۇنلاردىن مەنپەئەت ئالالايدۇ.

(2) «Fedaiy» قېرىندىشىمىز تەمىنلىگەن مەزمۇن (8-قەۋەت)

ناھايىتى ياخشى تېما يېزىپسىز بىلىمخۇمار ئاكا، بەرىكەتلەر ئۇستىڭىزگە ياغقاي. بۇ ھەقتە مەن قانائەت تاپقان پىكىر مۇنداق. ئېيتىپ باقاي، پايدىسى بولۇپ قالا...

ئىبادەت - پەقەتلا ناماز ئوقۇپ قويۇش، تىلاۋەت قىلىپ قويۇشلا ئەمەس. ئىبادەت ئەمەلىيەتتە ھاياتنىڭ پۈتكۈل جەريانى.
ئىبادەتۇل بەدەن (بەدەن ئارقىلىق قىلىنىدىغان ئىبادەت. يەنى، ناماز، روزا، ۋاھاكازا..)؛ ئىبادەتۇل ئىقتىساد (پۇل-مال بىلەن قىلىدىغان ئىبادەت. يەنى، زاكات بېرىش، ئېھسان قىلىش، ۋاھالازا ...) ئىبادەتۇل قەلب (قەلب بىلەن قىلىنىدىغان ئىبادەت. يەنى، روھنى پاكلاش؛ قەلبتە ياد ئېتىش؛ رەببى بىلەن سەممى دوستلۇق ئورنىتىش، ئالاقە باغلاپ تۇرۇش، ۋاھاكازا ...)
مەقسىدى «ئالالاھ رىزاسىنى قازىنىش» بولغان ھەرقانداق توغرا (ھارام بولمىغان) ئىش بىر ئىبادەت ھېسابلىنىدۇ. بۇنىڭغا ئەجىر-ساۋاب بېرىلىدۇ.

رەببىمىز بىزنى ئالالاھ رىزاسى ئۈچۈن ياشاشقا (ئىبادەت قىلىشقا) ئۈندەيدۇ. بۇ 4 مۇقەددەس كىتابنىڭ ھەممىسىدە تىلغا ئېلىنىدىغان مۇھىم ۋە يارقىن نوقتا. رەببىمىز قانداق بولغاندا بەندىسىدىن رازى بولىدۇ؟ قىسقا ئېيتساق: ياخشىلىقنى، توغرىلىقنى، مېھرىبانلىقنى، مۇھەببەتنى دۇنياغا يايساق؛ بۇلارنى قەلبلەرگە ھاكىم قىلىپ ئىناق-ئىتتىپاق دۇنيا قۇرۇپ چىقىشقا تىرىشساق؛ بىزگە ئامانەت بېرىلگەن بۇ دۇنيانى، خۇددى جەننەتكە ئوخشاش گۈزەل قىلىشقا تىرىشساق رازى بولىدۇ. چۈنكى، رەببىمىز بەندىلىرىنىڭ خۇشال-خورام ۋە ھوزۇرلۇق ياشىشىنى خالايدۇ.

ئۇنىڭ ئۈستىگە، ئىنسان ئاللاھ رىزاسى ئۈچۈن ئىبادەت قىلىۋاتقاندا (ياشاۋاتقاندا)، پەقەت ئاللاھنىڭ شانىنى يۈكسەلتىۋاتقانلا بولمايدۇ، ئۆز نۆۋىتىدە يەنە، ئۆزى ئۈچۈنمۇ پايدىلىق ئىش قىلىۋاتقان، ئۆيۈشىۋاتقان، ئەقلى، ئەخلاقى، جىسمانىي ۋە روھى جەھەتتىن تاكامۇللىشىۋاتقان بولىدۇ.

ئەڭ ئاددىي مىسال ئالساق: باشقىلارنىڭ ھەققىنى يەۋالماقچى بولغان بىراۋ «مەن مۇشۇ ئىشنى قىلسام رەببىم مەندىن رازى بولامدۇ؟» دېگەننى سەممىيلىك بىلەن ئويلىيالىسا ۋە رىزالىق كۆزلىيەلىسە ئىدى، باشقىلارنىڭ ھەققىنى يەۋالمىغان بولاتتى.

چۈنكى رەببىمىز، «ئەگەر رازىلىقىمنى كۆزلىسەڭلار، كىشىنىڭ ھەققىنى يىمەڭلەر!؛ ئىناق ئۆتۈڭلار!؛ سەممىي بولۇڭلار!؛ مېھىر-مۇھەببەتلىك بولۇڭلار! ...» دەپ خىتاب قىلىدۇ. كۆپ قىسىم كىشىلەر بۇ خىتابلارغا قۇلىقىنى يوپۇرىۋالمىسا ئىدى، يەر يۈزىدە ئاجىزلارنىڭ نالىسى، ھوزۇرسىزلىق دەيدىغان نەرسە قالمىغان، خۇددى جەننەتتەك گۈزەل بولۇپ كەتكەن بولار ئىدى.

مۇنداقچە قىلىپ ئېيتقاندا، رەببىمىزنىڭ «مەن ئۈچۈن قىل ...» دېگەنلىرىنىڭ ھەممىسى ئەمەلىيەتتە ئۆزىمىز ئۈچۈن پايدىلىق ئىشلاردۇر. ئۇنىڭ ئۈستىگە، ئەشۇ خىتابلارغا قۇلاق سالغان ئىنسان ئۆزى ئۈچۈن پايدىلىق ئىش قىلىۋاتقان بولۇپلا قالماستىن، يەنە تېخى بۇلارنىڭ ساۋابى ۋە مۇكاپاتىنى ئاخىرەتتە ھەسسىلەپ ئالىدۇ. بۇ نېمە دېگەن ئاقىلانە سودا؛ بىز نېمە دېگەن گۈزەل ئىشقا تەكلىپ قىلىغان ...

ئەمدى تىرىشچانلىققا كەلسەك: سەممىي ھالدا قەلبىڭىزگە يۈزلىنىپ تۇرۇپ رەببىڭىزنىڭ رازىلىقىنى كۆزلىگەن ھەممە ئىش تىرىشچانلىق دائىرىسىگە كىرىدۇ. ئەلۋەتتە ھەركىمنىڭ ھاياتى ھەرخىل بولىدۇ. شۇڭا ھەركىم ئۆزگە ئەڭ مۇۋاپىق كېلىدىغان ۋە ئۇنۇم بېرىدىغان تىرىشىش شەكلىنى تاللىۋالسا بولىدۇ.

«مەن كىم؟»، «قانداق ياشىشىم كېرەك؟»، «مەن قانداق ئىمكانىيەتلەرگە ئىگە؟»، «نېمىلەرنى قىلالايمەن؟»، «قايسى يول بىلەن، قانداق ئىشقا ئاشۇرىمەن؟» دېگەندەك سوئاللار ھەققىدە چوڭقۇر پىكىر يۈرگۈزۈش توغرا بولغان تىرىشىش شەكلىنى تۇرغۇزۇۋېلىشىمىزغا پايدىلىق.

ئەمما، «ياخشىلىق» ۋە «يامانلىق» نىڭ تەڭ مەۋجۇت بولۇپ تۇرغىنىدەك، رەببىمىز تەكلىپ قىلغان ئەنە شۇ ياخشىلىققا قۇلىقىنى يوپۇرىۋالىدىغان، توغرا يولنىڭ ئۈستىدە ئەگرى ئولتۇرىۋالىدىغان، باشقىلارنى ئازدۇرۇشنى، تېيىلدۇرۇشنى ئويلايدىغان، بۇ مەقسىدىگە يېتىش ئۈچۈن، پىتنە تاپىدىغان، ئايرىمچىلىق پەيدا قىلىدىغان، ھەتتا سۇيىقەست قىلىشتىن يانمايدىغان شەيتان تەبىئەتلىكلەر ھامان ھەر يەردە مەۋجۇت. بۇلار جەننەتتەك گۈزەل دۇنيانى دوزاققا ئايلاندۇرماقتا، بىز ئىنسانلار پەقەت ئەنە شۇنداق رەزىل نىيەتلىكلەر بىلەن (ئىلمىمىز ئارقىلىق، ئەقلىمىز ئارقىلىق، توغرا يولنى كۆرسىتىش ئارلىقىلىق، بۇ سەپەردە بىر-بىرىمىزگە يار-يۆلەك بولۇش ئارقىلىق) كۆرەش قىلىمىز.

مانا بۇ نىشان، بۇنىڭ جەريانى تىرىشچانلىقتىن ئىبارەت.

(3) «86» قېرىندىشىمىز تەمىنلىگەن مەزمۇن (11ـ قەۋەت)

ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم. مەن باش تېمىغا ئازراق پىكىر بېرەي.

ھازىرقى دۇنيادا مۇسۇلمانلار ئۇقۇم خاتالىقىنىڭ زىيىنىنى تارتىۋاتىدۇ. بولۇپمۇ غەيرى مۇسۇلمانلارنىڭ دىنغا بولغان چۈشەنچىسىدىن تەربىيە ئالغان كىشىلەر تېخىمۇ شۇنداق.

باش تېمىدا ئېيتىلغان ئىككى سۆز توغرۇلۇق تۈزىتىش بېرىپ قويۇشنى مۇۋاپىق كۆردۈم. بىرى "ئىبادەت"نىڭ مەنىسى، يەنە بىرى "تەقۋادارلىق"نىڭ مەنىسى ۋە ئۆز ئىچىگە ئالىدىغان دائىرىسى.

1) ئىبادەت

ئۇيغۇر مۇسۇلمانلارنىڭ تولىسى "ئىبادەت قىلىش" دىگەن سۆزنى ئاڭلىغاندا، ئېسىگە كېلىدىغىنى ناماز ئوقۇش، روزا تۇتۇش قاتارلىق پەرىزلەرنى ئادا قىلىش، قىرائەت قىلىش قاتارلىق ئىبادەتنىڭ بىر قىسىم

تەركىۋېتىلا كۆز ئالدىغا كەلتۈرۈشى مۇمكىن. مۇشۇنداق بولىشىدا بەلكىم ئىسلام دىنىدىن باشقا دىنلارنىڭ هاياتتىن ئايرىلغان هالىتىنى كۆرۈپ، يەنە ئىسلام دىنىنىڭ سىرتىدىكىلەرنىڭ، بولۇپمۇ ئىلاهنى تونۇمايدىغان كىشىلەرنىڭ دىن قارىشىنى قوبۇل قىلىپ، ئىسلام دىنىمۇ شۇنداق هاياتتىن ئايرىلغان بىر يول دەپ ئويلاپ قالغانلىقىدىن شۇنداق بولغان بولىشى مۇمكىن.

ئەمەلىيەتتە، ئىسلام دىنىدا ئېيتىلغان "ئىبادەت قىلىش" بۇتقا چوقۇنغۇچىلارنىڭ ئىبادەتخانىدىكى بۇتقا چوقۇنۇشنى ئىپادىلىشىگە ئوخشاش هايات پائالىيىتىنىڭ باشقا ئىشلىرى بىلەن ئالاقىسى بولمىغان تار دائىرىلىك مەزمۇننى ئۆز ئىچىگە ئالغان ئەمەس. بەلكى، بىر كۈننى مىسالغا ئالساق، ئەشۇ 24 سائەتلىك ۋاقىتنىڭ ھەممىسىنى ئۆز ئىچىگە ئالغان، هاياتىمىزدىكى ھەممە ئىشلىرىمىزنى ئۆز ئىچىگە ئالغان دائىرىدە بولىدۇ.

ئىسلام دىنىدا ئېيتىلغان ئىبادەت ـ ماهىيەتتە، ئاللاهقا سەمىمىي مۇھەببەت ھەم ئىخلاس بىلەن ئىتائەت قىلىشنى كۆرسىتىدۇ. ئاللاھ ياخشى كۆرىدىغان ۋە رازى بولىدىغان ھەر قانداق ئاشكارا ۋە يوشۇرۇن ئىش ـ ھەركەتلىرىمىز، گەپ ـ سۆز ۋە ئوي پىكىرلىرىمىزنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

شۇڭا، ئىبادەت قىلىش دېگىنىمىز ئاللاهنى دىلىدا تونۇپ، ياخشى كۆرۈپ، قۇرئان كەرىمدە كۆرسەتكەن، ئاللاهنىڭ بىزگە بۇيرىغان بارلىق بۇيرۇقلىرىغا ئەمەل قىلىش، گۇناھ دەپ كۆرسەتكەن ئىشلارنى تەرك ئېتىشنىڭ ئۆزى ئىبادەت قىلغانلىق ھېساپلىنىدۇ. شۇ مەنىدىن، ناماز ئوقۇش، روزا تۇتۇش، زاكات بېرىش، ھەج قىلىش، ئاللاهنى زىكرى قىلىش، دۇئا قىلىش قاتارلىقلار ئىبادەت؛ راست سۆزلەش، ئامائەتنى ئادا قىلىش، ئاتا ـ ئانىسىغا ياخشىلىق قىلىش، ئۇرۇق ـ تۇققانلارغا سىلە ـ رەھىم قىلىش، ۋەدىسىگە ۋاپا قىلىش، هالال رىزىق ئۈچۈن ئىشلەش، باشقىلارنى ياخشىلىققا بۇيرۇپ گۇنادىن چەكلەش، بالا ـ قازالارغا سەۋرى قىلىش...قاتارلىق ئىسلامدا كۆرسەتكەن ياخشى ئەمەللەرنى قىلىشنىڭ ھەممىسى ئىبادەتنىڭ تەركىپى ھېساپلىنىدۇ. ئىلىم ئۆگىنىش پەرىز بولغانلىقى ئۈچۈن ئىنسانغا پايدىلىق بولغان بىلىملەرنى ئۆگىنىشمۇ ئىبادەتنىڭ مۇشۇ تەركىپىنى ئادا قىلىپ ماڭغانلىق ھېساپلىنىدۇ . ئىسلامدا ئىبادەتنى پەقەت ئاللاهقىلا قىلىش كۆرسىتىلگەن. شۇڭا، ئاللاھ ئىسلامدا بىزگە كۆرسەتكەن بەلگىلىمىلەرگە ئىتائەت قىلىشتا، ئاللاھ شۇنداق كۆرسەتكەنلىكى ئۈچۈن قىلۋاتىمەن دېگەن ئاڭ بولۇپ، ئاندىن شۇ ئىشلارنى قىلىش ئاللاهقا ئىبادەت قىلغانلىقى ھېساپلىنىدۇ.

بىلىمخۇمار ئەپەندىنىڭ باش تېمىنى يېزىشىدا، ئاللاهنىڭ نەزىرىدە مۇشۇنداق قىلغىنىم ياخشى ئىش دەپ بىلىپ، ئاللاهنىڭ ساۋابىنى كۆزلەپ يازغان بولسا، بۇ ئىبادەت ھېساپلىنىدۇ. چۈنكى، ئەمەللەرنىڭ نەتىجىسى نىيەتكە باغلىق بولىدۇ.

مېنىڭ مۇشۇ ئىنكاسنى يېزىپ، مۇسۇلمان قېرىنداشلىرىمنىڭ "ئىبادەت" ۋە "تەقۋادارلىق" ئۇقۇمىنى ياخشى بىلىۋېلىشى ئۈچۈن كۈنۈپكا تاختىسىنى بېسىپ ئولتۇرغانلىقىم ئىبادەت تۈرىدىن ھېساپلىنىدۇ.

بىلىم ئېلىش پەرىز بولۇپ، تاقىتى يەتكەن دەرىجىدە تىرىشچانلىق كۆرسىتىپ بىلىم ئېلىپ، ئۇنى ئىنسانلارنىڭ ياخشى ئىشقا پايدىلىنىشى ئۈچۈن خىزمەت قىلدۇرۇشى، مۇشۇ ئىشلارنى قىلىشتىمۇ ئاللاهنىڭ رازىلىقى ئۈچۈن قىلغان بولسا، بۇمۇ ئىبادەت. بىلىمخۇمار ئەپەندى ۋە بىلگەجان قاتارلىق كىشىلەرنىڭ هالال رىزىق تېپىپ يېيىشى بىلەن بىرگە ، ئۆزىدىكى ئىقتىدارىنى ئۇنۇملۇك جارىي قىلدۇرۇپ ئىنسانلارنىڭ پايدىلىنىشى ئۈچۈن كۈچ چىقىرىشى، مۇشۇ ئىشلارنى قىلىشتا ئاللاهنىڭ ساۋابىنى كۆزلىگەن بولسا، ئاللاهقا ئىبادەت قىلغانلىقى ھېساپلىنىدۇ.

ئوخشاش بىر ئىشنى ئوخشاش بولمىغان مەقسەتتە قىلغىلى بولىدۇ. غەيرى مۇسۇلمانلارنىڭ قىلغان بەزى ئىشلىرى مۇسۇلماننىڭ قىلغان ئىشى بىلەن ئوخشاش بولسىمۇ، نىيەتتە پەرىق بولىدۇ. شۇڭا، مۇسۇلمان ئاللاهنىڭ رازىلىقىنى نىيەت قىلسا، باشقىلار باشقىنى نىيەت قىلىدۇ.

ئىبادەت ئۇقۇمىدا، كۆپلىگەن مۇسۇلمانلارمۇ پەقەت ئاللاھ بىلەن بەندە ئوتتۇرىدىكى ئىبادەت تۈرىگىلا تارايتىۋېلىپ، پەقەت ناماز، روزا، زاكات، ھەج ۋە ئاللاهنى زىكرى قىلىش، دۇئا قىلىشلارنى ياخشى ئادا قىلىشنىلا "تەقۋادارلىق" دەپ ئويلىۋېلىپ، ئىسلامنىڭ يەنە بەندە بىلەن بەندە ئارىسىدىكى كۆرسەتمىلەردە ئىبادەت قىلىشقا سەل قاراپ، بولۇپمۇ ئىلىم ئۆگىنىش دىسە پەقەت شەرئەت بىلىملىرىگىلا چەكلىنىۋېلىپ، ئىلىم ـ پەنگە سەل قاراپ، زىيان تارتىپ كەتتى.

ئەمدى تەقۋادارلىق توغرىسىدا توختىلاي.

2) تەقۋادارلىق

ئىبادەت قىلىش ـ ئاللاھنىڭ كۆرسەتمىلىرىگە ئىتائەت قىلىشنى بىلدۈرسە، تەقۋادارلىق ـ ئەشۇ ئىتائەت قىلىشنىڭ مۇكەممەللىك دەرىجىسىنى كۆرسىتىدۇ. يەنى بىر ئادەمنىڭ ئاللاھنى سۆيۈش يۈزىسىدىن قىلىۋاتقان ئىبادەتلىرىنىڭ، تاقىتى يەتكەن دەرىجىدە مۇكەممەللىك دەرىجىسىنى كۆرسىتىدۇ.

بىر ئادەمنىڭ بىلىشى، تاقىتى، كۈچ ـ قۇۋۋىتى قاتارلىق جەھەتلەردە چەكلىك بولىدىغان بولغاچقا، ئادەملەر ئۈچۈن قايسى ئىشلار مۇھىم دىگەن جەھەتتىمۇ كۆرسەتمىلەرنى بەرگەن. ئادەمنىڭ تەبىئىتىگە قارىتا بەلگىلىمىلەرنى بەرگەن. ئىش ھەركەتلەرنىمۇ پەرز، سۈننەت، مۇستەھەپ، مۇباھ، مەكرۇ، ھارام دەپ تۈرلەرگە بۆلۈپ ، بىجىرىش ۋە چەكلىنىشىنىڭ دەرىجىسىنىمۇ كۆرسىتىپ بەردى.

ساۋابى بولمايدىغان، ياكى ساۋابى كىچىك ئىشلارغا قارىغاندا، ساۋابى كۆپ ئىشلارغا بەكرەك ئەھمىيەت بېرىشىمىزنى كۆرسەتتى. بىر ۋاقىتتا ئىككى ساۋاپلىق ئىشنىڭ بىرىنى تاللاشقا توغرا كەلگەندە، ساۋابى چوڭىنى تاللايمىز. ئىككى زىياننىڭ بىرىنى تاللاشقا مەجبۇر بولغاندا، زىياننىڭ يىنىكىنى تاللايمىز.

ئاللاھنىڭ دەرگاھىدا ئادەملەرنىڭ مەرتىۋىسى پەقەت تەقۋادارلىقىغا قاراپ بېكىتىلىدۇ (ئايەتتە شۇنداق مەزمۇن بار).

تەقۋادارلىقنىڭ مەزمۇنىنى توغرا چۈشەنگەندە، "ئەڭ تەقۋادار بولغانلىرىڭلار ئاللاھنىڭ دەرگاھىدا ئەڭ ھۆرمەتلىك ھىساپلىنىسىلەر" دىگەن ئايەتنى ئوقۇغاندا قانداق ئادەملەرنىڭ مەرتىۋىسى قىيامەتتە يۇقۇرى بولىدىغانلىقىنى، ۋە بۇ دۇنيادا قانداق تىرىشىش كېرەكلىكىنى توغرا بىلەلەيدۇ.

تەقۋادارلىق دىيىلسە، پەقەت بەش پەرىزگىلا چەكلىنىۋالغانلىقىدىن، يەنە نۇرغۇن ياخشى ئەمەللەرگە سەل قارايدىغان ئەھۋال كېلىپ چىقىدۇ. بۇنىڭ نەتىجىسدە، مۇسۇلمانلار تەرەققىياتتا كەينىدە قالىدۇ. ئۇقۇم خاتالىقىنىڭ ئەنە شۇنداق زىيىنى چوڭ!

تەقۋادارلىقنىڭ نىملىكىنى ياخشى بىلمىگەندە، بەزىلەر ئىسلامدىكى بىر قىسىم بەلگىلىمىلەرگىلا مەھكەم ئېسىلىپ، شۇنىڭغا مۇناسىۋەتلىك يەنە بىر بەلگىلىمىلەرگە سەل قاراپ، ئۆز خيالىدا تەقۋادار بولدۇم دەپ ئويلىسىمۇ، ئاللاھنىڭ نەزىرىدە جازالىنىدىغان خاتالىقلارنى سادىر قىلىشى مۇمكىن. كىشىلەرگە زىيان سېلىشى مۇمكىن. ھەتتا چوڭ گۇناھ سادىر قىلىشى مۇمكىن. جىھاد قىلدىم دەپ چېكىدىن ئاشۇرۇپ گۇناھ ئىشنى قىلىشى مۇمكىن.

ئۇيغۇر مۇسۇلمانلار تولىسى بۇ دىننى غەيرى مۇسۇلمانىنىڭ چۈشەندۈرىشىدىن قوبۇل قىلغان بولغاچقا، "دىن" دىسە ھاياتتىن ئايرىۋېتىلگەن قىسمىغا يىغىنچاقلاپلا شۇ رامكىدا چۈشەنگەن.

ئەمدى ئىسلامدىكى "دىن" ئۇقۇمىنىمۇ قۇشۇمچە قىپ قۇياي.

3) دىن

ئىسلامدا "دىن" دىگەن ئىلاھ بارلىقىغا ئىشىنىپ، بەش پەرىزگىلا چەكلىنىپ قالغان كۆرۈنىشتىكى، شەكىلدىكى مۇراسىملارنىلا ئۆز ئىچىگە ئالغان بولماستىن، بەلكى، ھاياتىمىزغا مۇناسىۋەتلىك ھەممە جەھەتنى ئۆز ئىچىگە ئالغان بىر ھايات "يولى". شەخسلەر، شەخسلەر ئارا، جامائەت، جەمىيەت، دۆلەت، قانۇن، سىياسەت، ئىقتىساد... ئىنسانلارنىڭ ھەممە ئىشىغا ئائىت بەلگىلىمىلەر تولۇق كۆرسىتىلگەن ـ بىر پۈتۈن سېستىما. ئىسلام دىنى "دىن" دىگەن سۆزنى ئېيتقاندا مۇشۇنداق بىر سېستىمىنى كۆزدە تۇتىدۇ.

بىزنىڭ ھېچ بىر ئىشىمىز بۇ دىننىڭ ھۆكۈم دائىرىسىنىڭ سىرتىدا ئەمەس . كۈندىكى ھەرقانداق ئىشىمىزدا بۇ دىننىڭ ھۆكۈمى بار. شۇڭا، ئىش ـ ھەركەتلىرىمىز بۇ دىننىڭ بەلگىلىمىسىگە خىلاپ كېلىدۇ ياكى ئويغۇن كېلىدۇ. دىنىمىزدىكى ھۆكۈمىنى بىلىش شۇ ئىش ـ ھەركەتنى دىنغا چېتىۋالغان بولماستىن، بۇ دىننىڭ ھۆكۈمىنى بىلىش ئۈچۈن پىكىر بېرىپ قويغانلىقىمىز ھىساپلىنىدۇ.

بىلىمخۇمار ئەپەندىنىڭ، ۋە ھەممىمىزنىڭ ئاللاھنىڭ رازىلىقى ئۈچۈن، پايدىلىق ئىلىمنى ئەڭ زور تىرىشچانلىقىمىز بىلەن ئۆگىنىشىمىزمۇ ئىبادەتنىڭ مۇشۇ تۈرىنى ئادا قىلىۋاتقانلىقىمىز ھىساپلىنىدۇ. ئىبادەت بىر پۈتۈن ھالەتتە بولۇشى تەلەپ قىلىنىدىغان بولغاچقا، ئىلىم ـ پەن ئۆگىنىش بىلەنلا شۇغۇللىنىپ، باشقا پەرىزلەرنى ئادا قىلماي داۋاملاشسا، يەنىلا زىيان تاتقۇچىلاردىن بولۇپ ھىساپلىنىدۇ.

ئەمدى، مۇشۇ ئۇقۇملارنى ئايدىڭلاشتۇرۇۋالغاندىن كېيىن، باش تېمىنى قايتا ئوقۇپ بېقىڭلار.

ئەسكەرتىپ قويىدىغىنىم، مەن ئىسلام بىلىملىرىنى بىلىشتە ئالىم كىشى ئەمەس. تورداشلار پىكىرلىرىمنى ئوقۇغاندا، مېنىڭ قانداق سالاھىيىتىم بارلىقىنى سۈرۈشتۈرۈشنىڭ ئورنىغا، ئوتتۇرغا قويغان پىكىرلىرىمنىڭ توغرا ـ خاتالىقى ئۈستىدە سەممىمىي ئىزدىنىشنى ئۈمىد قىلىمەن. ئايەتلەرنى سەممىمىيلىك بىلەن ئوقۇپ، پىكىر ھاسىل بوپ قالغاندا غەيرى مۇسۇلماندىن سورىماي، مۇسۇلمان ئالىملاردىن سورىشىنى تەۋسىيە قىلىمەن.

يۇقۇرىدىكى مەن چۈشەنگەن "ئىبادەت" ئۇقۇمىنى ئاساس قىلىپ، ئەمدى، "جىنلارنى، ئىنسانلارنى پەقەت ماڭىلا ئىبادەت قىلىشى ئۈچۈن ياراتتىم " دىگەن مەزمۇندىكى ئايەتنى ئوقۇپ بېقىڭلار. بىرەر نەرسە چۈشەنگىلى بولىدۇ.

ئاندىن باش تېمىغا قايتىپ، ئەڭ بېشىدىكى گەپكە كېلەيلى:

"ـ پەقەت تەقۋادارلىقنى ياخشى قىلىپ، باشقا ئىشلارنى ئېتىۋارغا ئالمايدىغان كىشىلەرگە ئاللاھ ۋە دىنىمىز قانداق قارايدىغاندۇ؟" دىگەن سۇئالنى ئوقۇغاندا، مەن يۇقۇرىدىكى چۈشەنچەم بويىچە، "باشقا ئىشلار"نى ئېتىۋارغا ئالمايدىغان كىشى قانداقمۇ "تەقۋادار" سۈپىتى بىلەن سۈپەتلەنسۇن؟

(4) «TEWBE» قېرىندىشىمىز تەمىنلىگەن مەزمۇن (12 ـ قەۋەت)

ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم:

شەيخۇل ئىسلام ئىبنى تەيمىييە ئىبادەت دىگەن نىمە دىگەنگە جاۋاب بىرىپ: بارلىق الله ياخشى كۆرىدىغان ۋە رازى بولىدىغان ئىشلار دەپ جاۋاب بەرگەن. دىمەك الله ياخشى كۆرىدىغان ۋە رازى بولىدىغان بارلىق ئىش ـ ھەرىكەت، سۆز ۋە پىكىرلەرنىڭ ھەممىسى ئىبادەت سانىلىدۇ.

ئىبادەت ـ ئەدناسى ئادەتتىكى يېيىش ـ ئىچىش ۋە ئولتۇرۇش ـ قوپۇش قائىدىلىرىدىن باشلاپ، يۇقىرىسى دۆلەت سىياستى ۋە دۆلەتنىڭ باشقا ئەللەر بىلەن ئالاقە قىلىش ئۇسۇللىرىغىچە بولغان بىر پۈتۈن قائىدە ـ تەرتىبلەرنىڭ ھەممىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. يۇقىرىقى پائالىيەتلەر توغرا نىيەت بىلەن مۇسۇلماندىن سادىر بولغانىكەن، ئۇلار تائەت ـ ئىبادەت قاتارىدىن ئورۇن ئالىدۇ. ئۇنىڭدىن باشقا، پايدىلىق بولغان ئىجتىمائىي پائالىيەتلەر ۋە ھالال رىزق ھاسىل قىلىش ئۈچۈن ئىشلەش نىيەتنىڭ دۇرۇس بولۇشى شەرتى بىلەن ئىبادەت قاتارىغا كىرىدۇ. بىرلا سۈرە بەقەرەدە مۇسۇلمانلارغا بۇيرۇلغان قىساس، ۋەسىيەت، روزا، ناماز.. قاتارلىق ئوخشاش بولمىغان ئىبادەتلەرنىڭ سىلەرگە پەرز قىلىندى دېگەن بىرخىل ئىبارە بىلەن بايان قىلىنغانلىقىدىن شۇ ھەقىقەت ئاشكارا بولىدۇكى، كۆپلىگەن مۇسۇلمانلار ئىبادەت سۆزىدىن پەقەت ناماز، روزا، زاكات ۋە ھەج قاتارلىق بەش چوڭ ئىبادەتنىلا چۈشىنىدۇ. ئۇلار ئىبادەتنىڭ ئەخلاق، قائىدە ـ يوسۇن، مۇئامىلە ئىشلىرى، قانۇن ـ پرىنسىپ ۋە باشقىلارنىمۇ ئۆز ئىچىگە ئالىدىغانلىقىنى ھېس قىلمايدۇ. ئىبادەت ھەرگىز يۇقىرىقى بەش چوڭ ئىبادەت بىلەنلا چەكلىنىپ قالمايدۇ. ئۇلارنىلا بەجا كەلتۈرگەن كىشى ئاللاھ بۇيرىغان ئىبادەتلەرنىڭ ھەممىنى ئادا قىلغان بولمايدۇ. بەلكى بۇ بەش چوڭ ئىبادەت، ئىسلامنىڭ قۇرۇلۇشىدىكى ئاساسلىق ئىبادەتلەر بولسىمۇ، يەنىلا ئۇلار ئاللاھ بۇيرۇغان ئىبادەتلەرنىڭ بىر قىسمىدۇر، ھەممىسى ئەمەس!

ناماز ئوقۇماق، روزا تۇتماق، زاكات بەرمەك، ھەج قىلماق، راست سۆزلىمەك، ئامانەتنى ئادا قىلماق، ئاتا ـ ئانىغا ياخشىلىق قىلماق، تۇغقانلارغا سىلە ـ رەھىم قىلماق، ۋەدىگە ۋاپا قىلماق، ئەمرى ـ مەرۇپ، ۋەز ـ نەسىھەت قىلماق، بىلىم ئالماق، خوشنىلارغا، يېتىملەرگە ياخشىلىق قىلماق، دۇئا قىلماق، قۇرئان ئوقۇماق، ئاللاھقا ۋە پەيغەمبەر ئەلەيھىسسالامغا مۇھەببەت ۋە ئىخلاس قىلماق، ئاللاھقا تەۋەككۇل قىلماق،

ئاللاھنىڭ رەھمىتىدىن ئۈمىد كۈتۈپ، ئازابىدىن ھەزەر قىلماق، بالا ـ قازاغا رازى بولماق قاتارلىقلارنىڭ ھەممىسى ئىبادەت تۈرىگە كىرىدۇ . خۇلاسە قىلغاندا، دىن دېمەك ئىبادەت دېمەكتۇر.

ـ دوكتۇر يۇسۇپ قەرزاۋىنىڭ ئىسلامدا ئىبادەت ناملىق كىتابىدىن.

- - - - - - - - -

خالىغانلار گۈگىلدىن ئۇيغۇرچە ئىزدەپ كۆرسىمۇ بۇ مەزمۇنلارنى تاپالايدۇ.

3. بىز ئاللاھ ئۈچۈن قانداق خىزمەت قىلىمىز؟

ئاللاھنىڭ قۇرئاندىكى ھەر بىر جۈملە سۆزىنىڭ مەنىسى ناھايىتى چوڭقۇر بولۇپ، قۇرئان باشقا تىللارغا تەرجىمە قىلىنغاندا، تەرجىمانلار قۇرئاندىكى ھەر بىر جۈملە سۆزنى باشقا تىلدىكى بىر جۈملە سۆز بىلەنلا ئىپادىلەشكە تىرىشىدۇ. ئەمما، كۆپىنچە ئەھۋالدا ئۇنداق قىلىش مۇمكىن بولمايدۇ. شۇنىڭ بىلەن قۇرئاننىڭ تەرجىمىسىنى ئوقۇغان كىشىلەردە كۆپىنچە ۋاقىتلاردا ناھايىتى ئېغىر دەرىجىدىكى قايمۇقۇش يۈز بېرىدۇ. يۇقىرىدا كۆرگىنىمىزدەك، «ئىبادەت» سۆزى «ناماز ئوقۇش، روزا تۇتۇش، زاكات بېرىش، ھەج قىلىش، ئاللاھنى زىكرى قىلىش، دۇئا قىلىش» ۋە «ئاللاھنىڭ قۇلى بولۇش» دېگەن ئىككى ئۇقۇمنى ئۆز ئىچىگە ئالىدىكەن. مېنىڭچە بۇ يەردىكى ئىككىنچى ئۇقۇمنى «ئاللاھ ئۈچۈن خىزمەت قىلىش» دەپ چۈشەنسەك بولىدۇ. ئەمەلىيەتتە ئۇيغانلارنىڭ لېكسىيەلىرىنىڭ ئىچىدە «ئاللاھ ئۈچۈن خىزمەت قىلىش»، «ئاللاھنىڭ خىزمىتىنى قىلىش»، «ئاللاھنىڭ دىنىغا خىزمەت قىلىش ئارقىلىق ئاللاھ ئۈچۈن خىزمەت قىلىش» دېگەن تېمىلارنى ئاساسىي مەزمۇن قىلغانلىرى خېلى كۆپ سالماقنى ئىگىلەيدۇ. شۇڭلاشقا مەن تۆۋەندە ئويغانىنىڭ «مەن ئاللاھ ئۈچۈن قانداق خىزمەت قىلىمەن؟» دېگەن دوكلاتىنىڭ مەزمۇنىنى تونۇشتۇرۇپ ئۆتىمەن [2]. بۇ دوكلات مالايسىيادىكى «خەلقئارا ئىسلام ئۇنىۋېرسىتېتى» دە سۆزلەنگەن بولۇپ، ئۇ يۇتيۇب (YouTube) قا 2015 ـ يىلى 28 ـ سېنتەبىر كۈنى چىقىرىلغان.

1 ـ رەسىم: ئويغان مالايسىيادىكى «خەلقئارا ئىسلام ئۇنىۋېرسىتېتى» دە دوكلات بەرگەن ۋاقىتتىكى بىر كۆرۈنۈش.

تۆۋەندىكىسى ئويغانىنىڭ دوكلاتىنىڭ مەزمۇنىنىڭ بىر قىسمى. مەن ئەسلىدىكى دوكلاتتىكى ئۆزۈم «ۋەتەندىكى ئۇيغۇرچە تور بەتلەرگە ئانچە ئۇيغۇن كەلمەيدۇ»، دەپ ئويلىغان مەزمۇنلارنى بۇ ماقالىگە كىرگۈزمىدىم.

مەن بۈگۈن مەزكۇر سورۇندا دوكلات بېرىش پۇرسىتىگە ئېرىشكەنلىكىمدىن زور شان-شەرەپ ھېس قىلىۋاتىمەن. مەن بۈگۈن دەيدىغان گەپلەرنى مېنىڭ ۋە سىلەرنىڭ ئاللاھقا قىلغان ئىبادىتى سۈپىتىدە قوبۇل قىلىنىشى ئۈچۈن ئاللاھقا دۇئا قىلىمەن. مەن بۈگۈنكى سۆزۈمنىڭ بېشىدا سۈرە يۈسۈفنىڭ بىر قانچە ئايەتلىرىنى قىرائەت قىلدىم (كومپيۇتېر ئېكرانىدا كۆرۈنگىنى 12-سۈرە 108-ئايەت بولۇپ، قۇرئاننىڭ ئۇيغۇرچە تەرجىمىسىدە ئۇ ئايەت مۇنداق يېزىلىپتۇ: ئېيتقىنكى، «بۇ مېنىڭ يولۇمدۇر، (كىشىلەرنى ئاللاھقا دەۋەت قىلىمەن، مەن ۋە ماڭا ئەگەشكەنلەر روشەن دەلىلگە ئاساسلىنىمىز. ئاللاھ پاكتۇر، مەن مۇشرىكلاردىن ئەمەسمەن.»). مەن سۆزۈمنى سىلەر بىلىدىغان ئىشلاردىن باشلايمەن. سىلەر، مەن، ۋە باشقا بارلىق ئىنسانلارنىڭ بىر ئورتاق ئىدېئالى (ideal) بار. ھەر بىر ئىنساننىڭ، مەيلى ئۇ باشقىلارغا دېسۇن ياكى دېمىسۇن، بىردىن ھايات مەقسىتى بار بولىدۇ. غەيرى-مۇسۇلمانلار ۋە دىنسىز كىشىلەرنىڭمۇ بىرەردىن ئىدېئالى بار بولىدۇ. قىسقىسى، ھەممە ئادەم مۇۋەپپەقىيەتلىك بولۇشقا ئىنتىلىدۇ. بەزىلەر ئۈچۈن مۇۋەپپەقىيەت بىر ئۆي سېتىۋېلىش بولۇشى مۇمكىن. بەزىلەر ئۈچۈن مەلۇم مىقداردىكى پۇلغا ئېرىشىش مۇۋەپپەقىيەت بولۇشى مۇمكىن. بەزىلەر ئۈچۈن پالانى قىز بىلەن ياكى پوكۇنى يىگىت بىلەن توي قىلىش مۇۋەپپەقىيەت بولۇشى مۇمكىن. بەزى ئوقۇغۇچىلار ئۈچۈن ماگىستىرلىق ئۇنۋانىغا ياكى دوكتورلۇق ئۇنۋانىغا ئېرىشىش مۇۋەپپەقىيەت بولۇشى مۇمكىن. بەزى خىزمەتچىلەر ئۈچۈن خىزمەتتە ئۆسۈش مۇۋەپپەقىيەت بولۇشى مۇمكىن. ھەر بىر ئادەمدە مۇۋەپپەقىيەتنىڭ ئايرىم بىر ئېنىقلىمىسى بار بولىدۇ. ھەر بىر ئىنسان مەلۇم بىر نەرسىنى ئىستەيدۇ. مەلۇم بىر نەرسە ئۈچۈن كۈرەش قىلىدۇ. بۇ خىل ئەھۋال پۈتۈن ئىنسانىيەت ئۈچۈن ئورتاق بولۇپ، ئۇنداق ئىش يالغۇز مۇسۇلمانلاردىلا مەۋجۇت بولمايدۇ.

ئىسلام يۇقىرىقىدەك ئەھۋالنىڭ مەۋجۇت بولۇپ تۇرۇشىغا يول قويىدۇ. ئىسلام بىزنى مەلۇم بىر نەرسىنى ئىستەشتىن توسمايدۇ. سىزنىڭ بىر ئۆيلۈك بولۇشنى ئىستىشىڭىز ھارام ئەمەس. ياخشى كىيىم-كېچەكلەرنى ئىستەش يامان ئىش ئەمەس. بىر بەختلىك ئائىلە قۇرۇش، بىر ياخشى خىزمەتكە ئورۇنلىشىش، بىر يۇقىرى كىرىمگە ئىگە بولۇش، كۆپرەك پۇل يىغىش قاتارلىق ئىشلارنىڭ ھېچ قايسىسى يامان ياكى قەبىھ ئىشلار ئەمەس. ئاللاھ بىزنى ئۇنداق ئىستەكلەردىن توسمايدۇ.

ئەمما، بۇ مەسىلە ئۈستىدە تېخىمۇ چوڭقۇرراق توختىلىپ باقايلى. بىزنىڭ دىنىمىزدا سىز ئەڭ تۆۋەن ئۆلچەمگە يەتكەن ھالدا ياشىسىڭىز بولۇۋېرىدۇ. بىر مۇسۇلمان ئۈچۈن، بۇ يەردىكى ئەڭ تۆۋەن ئۆلچەم، دېگىنىمىز ھارام ئىشلاردىن يىراق تۇرۇش، ناھايىتى يامان ئىشلاردىن يىراق تۇرۇش، ۋە ئىسلامنىڭ پەرھىزلىرىنى ئادا قىلىش قاتارلىقلارنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. سىز ئاشۇ ئىشلارغا كاپالەتلىك قىلغان ئاساستا ئۆزىڭىز خالىغان ئىشلارنى قىلىپ، ئۆز تۇرمۇشىڭىزنى ياشاپ كېتىۋەرسىڭىز بولۇۋېرىدۇ. مۇسۇلمان بولۇشنىڭ ئۆلچەملىرىنىڭ ئاشۇ تۆۋەنكى سىزىقىنىڭ ئۈستىدىلا تۇرسىڭىز، ھېچ كىم سىزگە «قىلغىنىڭ يېتەرلىك ئەمەس» دېيەلمەيدۇ. ھېچ كىم سىزنى سوراق قىلالمايدۇ. ھېچ كىم «ئەگەر جەننەتكە كىرمەكچى بولساڭ، ئەڭ تۆۋەن ئۆلچەم بويىچە ياشىساڭ بولمايدۇ»، دېيەلمەيدۇ. مەن بۇ جەھەتتە سىلەر بىلەن ھەرگىزمۇ تالاشمايمەن.

بىراق، ئاللاھ بىر قىسىم كىشىلەرگە باشقىلارغا قارىغاندا نېمەتنى كۆپرەك بەرگەن. يەنى، بىر قىسىم كىشىلەر ئاللاھنىڭ رەھمىتىگە باشقىلارغا قارىغاندا كۆپرەك ئېرىشكەن. ئاللاھ بىر قىسىم كىشىلەرگە پۇرسەتنى كۆپرەك بەرگەن. ئاللاھ مۇشۇ سورۇندىكى بارلىق كىشىلەرگە، بولۇپمۇ ئوقۇغۇچىلارغا ئالاھىدە پۇرسەت يارىتىپ بەرگەن. ياراتقۇچىمىز سىلەرگە باشقا نۇرغۇن كىشىلەرگە ئېچىپ بەرمىگەن ئىشىكلەرنى ئېچىپ بەرگەن. ئىچىڭلاردىكى نۇرغۇن كىشىلەر ئىسلامنى ئۆگىنىۋاتىدۇ. قالغان نۇرغۇن كىشىلەر بولسا ئىقتىساد، ئىنژېنېرلىق ياكى باشقا كەسىپلەردە ئوقۇۋاتىدۇ. سىلەرنىڭ كەسپىڭلارنىڭ نېمە بولۇشىدىن قەتئىينەزەر ئاللاھ سىلەرگە كۆپرەك پۇرسەتلەرنى ئاتا قىلغان. بەزى كىشىلەر مۇسۇلمانلىقنىڭ ئەڭ تۆۋەن

ئۆلچىمى بويىچە ياشاپ، شۇنىڭغا رازى بولىدۇ. ئەمما، سىلەرگە شۇنى دەپ قويۇشۇم كېرەككى، ئاللاھ سىلەردىن، بۈگۈن مۇشۇ سورۇندا ئولتۇرغان ئوقۇغۇچىلاردىن ئۇلۇغ ئىشلارنى كۈتىدۇ. سىلەردىن ئەڭ تۆۋەن ئۆلچەم بويىچە ياشاشنى كۈتمەيدۇ. ئەگەر سىلەر ئەڭ تۆۋەن ئۆلچەمگە يەتكەن بولساڭلار، ئۇمۇ بولىدۇ. ئۇنىڭ ئۈچۈن مەن سىلەرنى ئۆچ كۆرمەيمەن. سىلەرگە ۋارقىرىمايمەن. ئەمما، سىلەرنىڭ ئۇنىڭدىن كۆپ ۋە ئۇنىڭدىن ياخشى ئىشلارنى قىلالايدىغانلىقىڭلارغا ئىشىنىمەن. ئاللاھ سىلەردىن تېخىمۇ كۆپ ئىشلارنى كۈتىدۇ، سەۋەبى، ئۇ سىلەرگە شۇنچە كۆپ نەرسىلەرنى ئاتا قىلغان.

ئاللاھ يۇقىرىدىكى ئايەتتە «بۇ مېنىڭ يولۇمدۇر»، دەيدۇ. ئۇ بۇ يەردە «بۇ مېنىڭ دىنىمدۇر، بۇ مېنىڭ ئىسلامىمدۇر، بۇ مېنىڭ قۇرئانىمدۇر، بۇ مېنىڭ كىتابىمدۇر»، دېمەيدۇ. ئۇ بۇ يەردە پەقەت «بۇ مېنىڭ يولۇمدۇر» دېگەن سۆزنىلا ئىشلىتىدۇ. «يول» دېگەنلىك «سەپەر» دېگەنلىكتۇر. بۇ يەردە ئىسلامنىڭ ئۆزى بىر «سەپەر»، دەپ تەرىپلەنگەن. بۇنىڭ مەنىسى نېمە؟ ھەر قانداق بىر سەپەردە سىز ئىلگىرىلەش ھاسىل قىلىشىڭىز كېرەك. سىز پەقەت بىر قەدەم ئالغان بولسىڭىزمۇ، بۇرۇنقىغا قارىغان ئۆز مەنزىلىڭىزگە بىر قەدەم يېقىنلىشىسىز. سەپەر ئۈستىدىكى ھەر بىر ۋاقىتتا سىز ئالغا ئىلگىرىلەيسىز. شۇڭلاشقا بۇ ئايەتنىڭ مەنىسى، بىز بۈگۈن بۇ دىن ئۈچۈن تۈنۈگۈنكىگە قارىغاندا كۆپرەك ئىش قىلىپ بېرىشىمىز كېرەك، دېگەندىن ئىبارەت. ھەر بىر كۈندە ئالدىنقى كۈنگە قارىغاندا كۆپرەك ئىش قىلىپ بېرىشىم كېرەك، دېگەننى بىلدۈرىدۇ. شۇڭلاشقا سىلەر ئەڭ تۆۋەن ئۆلچەمگە يېتىشنى ئەمەس، ئەڭ يۇقىرى ئۆلچەمگە يېتىشنى ئۆزۈڭلارنىڭ نىشانى قىلىشىڭلار، ئىشنى ئىمكانقەدەر ئەڭ يۇقىرى دەرىجىگىچە كۆپ ۋە ياخشى قىلىشىڭلار كېرەك.

سىلەردە ئۆز دۆلىتىڭلارغا، ئۆز شەھىرىڭلارغا، ۋە ئۆز جامائىتىڭلارغا نىسبەتەن بىر خىل قاتتىق كۆيۈنۈش بار بولسۇن. سىلەرنىڭ ئىچىڭلاردىكى ھەر بىر ئادەم ئۆز-ئۆزىدىن «مەن بۇ دىنىمىز ئۈچۈن نېمە ئىشلارنى قىلىپ بېرەلەيمەن؟» دەپ سوراپ تۇرۇشى، ھەمدە قولىدىن كېلىدىغان ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى قىلىپ بېرىشى كېرەك.

بەزى ياشلار زەھەرلىك چېكىملىكلەرگە ئۆگىنىپ قېلىۋاتىدۇ. بەزى ياشلار مەقسەتسىز ياشاۋاتىدۇ. بەزى ياشلار ئۆز ئۆمۈرلىرىنى كومپيۇتېر ئويۇنلىرىنى ئويناش، ۋىدىئو فىلىملىرىنى كۆرۈش ۋە ئۇخلاش بىلەنلا ئۆتكۈزۈۋاتىدۇ. ئەگەر سىز ئۇلاردىن «ھاياتىڭىزنىڭ مەقسىتى نېمە؟» دەپ سورىسىڭىز، ئۇلار «ئوقۇش پۈتتۈرۈپ، بىر خىزمەت تېپىش» دەپ جاۋاب بېرىدۇ. ھاياتنىڭ نىشانى شۇنچىلىك نەرسىمۇ؟ ئاللاھ بىزدىن ئۇنىڭدىن كۆپ ئۈستۈن تۇرىدىغان نىشانلىرىمىزنىڭ بار بولۇشىنى كۈتىدۇ. خىزمەت ھاياتنىڭ تېخىمۇ يۇقىرى ياكى تېخىمۇ ئۇلۇغۋار مەقسىتىگە يېتىشنىڭ ۋاستىسى. سىز داۋاملىق مۇنداق ئىشلارنى ئويلايسىز:

- -مەن قانداق قىلىپ بىر خىزمەتكە ئېرىشەلەيمەن؟
- -مەن قانچىلىك پۇل تاپالايمەن؟
- -مەن قەيەردە ياشايمەن؟
- -ئاتا-ئانام قاچانغىچە مېنىڭ تويۇمنى قىلىپ قويىدۇ؟

سىز ئۆز-ئۆزىڭىزدىن داۋاملىق ئاشۇنداق سوئاللارنى سوراپ تۇرىسىز. مەن بۇ يەردە سىزگە يەنە بىر سوئالنى قوشۇپ قوياي:

- -مەن ئۆزۈمنىڭ كەسپى ۋە ئۆزۈمنىڭ ئوقۇش تارىخى ياكى ئۇنۋانى بىلەن ئاللاھ ئۈچۈن قانداق خىزمەت قىلىمەن؟

ئولتۇرغانلارنىڭ ئىچىدىكى بىر قىسىم ئوقۇغۇچىلار ئىسلام دىنىنىڭ باكلاۋۇرلۇق، ماگىستىرلىق ۋە دوكتورلۇق ئۇنۋانىنى ئېلىش ئۈچۈن ئوقۇۋاتىدۇ. ئىسلام دىنى بىر خىل دەرس ئەمەس. سىز ئىسلامنى باشقىلارغا خىزمەت قىلىش ئۈچۈن ئوقۇيسىز. سىز ھەر بىر نەرسىنى ئۆگەنگەندە، ئۆزىڭىزدىن «مەن بۇ بىلىملىرىم بىلەن باشقىلار ئۈچۈن قانداق خىزمەت قىلىمەن؟ مەن قانداق قىلىپ بۇ بىلىملىرىم بىلەن

جەمئىيەتنى تېخىمۇ ياخشىراق قىلالايمەن؟ مەن قانداق قىلىپ بۇ بىلىملىرىم بىلەن مەسچىتلەرگە، ياشلارغا، ئائىلىلارغا ۋە بالىلارغا ياردەم قىلالايمەن؟ مەن ئاللاھ ئۈچۈن قانداق خىزمەت قىلىمەن؟» دەپ سورايسىز. مۇشۇنداق قىلىدىغان كىشىلەر ئۆزلىرىگە يۇقىرى تەلەپ قويىدىغان كىشىلەردۇر. مەن «ئاللاھ بىر قىسىم كىشىلەرنىڭ ئۇلۇغۋار ئىشلارنى قىلالايدىغانلىقىغا ئىشىنىپ، ئۇلارغا ئوقۇش پۇرسەتلىرىنى ئاتا قىلىدۇ»، دەپ قارايمەن (expect). سىز ئاشۇنداق خىزمەتلەرگە لاياقەتلىك بولغانلىقىڭىز ئۈچۈن، ئاللاھ سىزنى تاللايدۇ.

مەن سىلەرگە بىر مىسال كۆرسىتەي. ئەگەر سىز ھەر خىل كۆرۈشۈش ۋە سۆھبەتلەردىن كېيىن، بىر ناھايىتى ياخشى خىزمەتكە ئېرىشسىڭىز، ئۇ سىز ئۈچۈن بىر شان-شەرەپ بولۇپ ھېسابلىنىدۇ. سىز پەقەت مۇۋاپىق ماھارەتلەرگە ۋە يېتەرلىك خىزمەت تەجرىبىلىرىگە ئىگە بولۇپ، دەسلەپكى تەكشۈرۈشتىن ئۆتۈپ، «بۇ خىزمەتكە لايىق ئىكەن» دەپ قارالغاندىن كېيىنلا ئاندىن ئۇ خىزمەتكە ئېرىشەلەيسىز. ئەگەر ئۇنداق بولمىسىڭىز باشقىلار سىزنى بۇ خىزمەتكە ئالمايدۇ. ئەگەر سىز بىر ياخشى خىزمەتكە ئېرىشىپ، ئاندىن ئۇ خىزمەتنى ياخشى قىلمايدىكەنسىز، سىز بىر كۈنى ئۇ خىزمەتتىن ئايرىلىپ قالىسىز. سىزنىڭ ئورنىڭىزنى باشقا بىر ئادەم ئالىدۇ. گەرچە سىز ئاشۇ خىزمەتكە لايىق بولسىڭىزمۇ، سىز ئۇنى ساقلىيالمايسىز. لاياقەتلىك بولۇشنىڭ ئۆزى يېتەرلىك ئەمەس. سىز يەنە ئىشنى ياخشى قىلمىسىڭىز بولمايدۇ. ئاللاھ مۇسۇلمانلارنىڭ ھەممىسىگە ئۆز دىنى ئۈچۈن لاياقەتلىك كىشىلەر، دېگەن سالاھىيەتنى بېرىپ بولدى. ئەمما، ئۇ بىزنىڭ ئۆز خىزمىتىمىزنى قانائەتلىنەرلىك دەرىجىدە قىلىۋاتقانلىقىمىزدىن دېرەك بەرمەيدۇ. ئەگەر بىز ئۆز خىزمىتىمىزنى لايىقىدا قىلمىساق، ئۆزىمىز ھەققىدە ئويلانمىساق، دىنىمىزغا كۆڭۈل بۆلمىسەك، ياكى دىنىمىزدىن يۈز ئۆرۈسەك، ئاللاھ بىز مۇسۇلمانلارنىڭ ئورنىغا باشقا بىر قەۋمنى دەسسىتىدۇ (47-سۈرە 38-ئايەتكە قاراڭ: «ئەگەر سىلەر (ئاللاھنىڭ تائىتىدىن) يۈز ئۆرۈسەڭلار، ئاللاھ سىلەرنىڭ ئورنۇڭلارغا باشقا بىر قەۋمنى ئالماشتۇرىدۇ، ئۇلار سىلەرگە ئوخشاش بولمايدۇ (بەلكى ئاللاھقا ئىتائەت قىلىدۇ)»). بىز خىزمەت قىلىش ھەققىدە ئويلىنىشىمىز كېرەك. مۇشۇ يەردە ئولتۇرغان ھەر بىر ئادەم ئاللاھنىڭ دىنى ئۈچۈن تۆھپە قوشالايدۇ. بىز مۇشۇ سۆزنى مېڭىمىزگە قاتتىق ئورنىتىشىمىز كېرەك. ئاللاھقا خىزمەت قىلىش ئۈچۈن سىز بىر ئالىم ياكى بىر داھىي بولمىسىڭىزمۇ بولۇۋېرىدۇ. ھەممە ئادەم ئۆزىگە چۇشلۇق خىزمەت قىلالايدۇ. سىز ئۆز ئائىلىڭىزدىكى باشقا كىشىلەرگە تەسىر كۆرسىتىش ئارقىلىق ئاللاھ ئۈچۈن خىزمەت قىلالايسىز. خىزمەتداشلىرىڭىزغا ياخشى تەسىر كۆرسىتىش ئارقىلىق ئاللاھقا خىزمەت قىلالايسىز. بىز ئاللاھنىڭ ئالدىدا مەسئۇلىيەتچان كىشىلەردىن بولۇشىمىز كېرەك. جەمئىيەتتىكى مەسئۇلىيەتچان گراژدانلاردىن بولۇشىمىز كېرەك. ھازىر دۇنيادىكى مېدىئالاردا «ئىسلامغا ئېتىقاد قىلىدىغانلار مەدەنىيلەشمىگەن كىشىلەر، ئۇلار زوراۋانلىق ئىشلىرى بىلەن شۇغۇللىنىدۇ، ئۇلار ھازىرقى زامان دۇنياسىدا قانداق ياشاشنى بىلمەيدۇ، ئۇلار ئۆزلىرىنىڭ نېمە ئىش قىلىۋاتقانلىقىنى بىلمەيدۇ» دېگەندەك گەپلەر كەڭ تۈردە تارقىلىۋاتىدۇ. ئۇلارنىڭ يۇقىرىقىدەك سۆزلىرىنىڭ خاتا ئىكەنلىكىنى كىم ئىسپاتلايدۇ؟ بىز ئۆزىمىز خالىغانچە نۇتۇق-دوكلاتلارنى سۆزلىيەلەيمىز. ئەمما بىزنىڭ نۇتۇقلىرىمىز ھېچنېمىگە ئىسپات بولالمايدۇ. دەلىل-ئىسپاتلار بىزنىڭ نۇتۇقلىرىمىزدىن كەلمەيدۇ. بىز ئەڭ ئادىل جەمئىيەت بەرپا قىلغاندا، بىز ئەڭ ياخشى ئىقتىسادىي سىستېما بەرپا قىلغاندا، بىز سودىدا ئەڭ ئادىل بولغاندا، بىز بىر-بىرىمىز بىلەن ئەڭ ئىناق ئۆتىدىغان بولغاندا، بىز غەيرى-مۇسۇلمان قوشنىلىرىمىز ۋە دوستلىرىمىز بىلەن ئەڭ ياخشى مۇناسىۋەتتە بولغاندا، ئاندىن ھېلىقىدەك تەشۋىقاتلارنىڭ تۆھمەت ئىكەنلىكىنى ئىسپاتلاپ بېرەلەيمىز. دۇنيانىڭ ئىسلامنى ئاڭلىغۇسى يوق. دۇنيانىڭ ئىسلامنى كۆرگۈسى بار. ئىسلامنى دۇنياغا ئىسلام دۆلەتلىرى ۋە كۆپ سانلىق مۇسۇلمانلار كۆرسەتمىسە، ئۇنى كىم كۆرسىتىدۇ؟ بىز ھازىرقى ھالىتىمىزگە قانائەتلىنىسەك بولمايدۇ.

«مەن كىشىلەرنى كۆزى ئوچۇق ياكى ھەممىنى تولۇق كۆرۈپ تۇرغان شەرت ئاستىدا ئاللاھقا دەۋەت قىلىمەن.» بۇنىڭ مەنىسى بىزدە «بىز نېمە ئۈچۈن مۇسۇلمان بولدۇق؟» دېگەن مەسىلىگە نىسبەتەن تولۇق چۈشەنچە بار، دېگەندىن ئىبارەت. بىزگە مۇسۇلمان بولۇشلا كۇپايە قىلمايدۇ. «بىز نېمە ئۈچۈن مۇسۇلمان بولدۇق؟» دېگەن سوئالغا نىسبەتەن كۆزىمىز ئوچۇق بولۇشى كېرەك. ھازىر سىز نۇرغۇن كىشىلەردىن «سىز نېمە ئۈچۈن مۇسۇلمان بولدىڭىز؟» دەپ سورىسىڭىز، ئۇلار «مېنىڭ ئاتا-ئانام مۇسۇلمان

بولغانلىقى ئۈچۈن» ياكى «مەن بىر مۇسۇلمان دۆلەتتە بولغانلىقىم ئۈچۈن» دەپ جاۋاب بېرىدۇ. «مەن ئۇقمايمەن، ئېھتىمال ئەتراپىمدىكى ھەممە ئادەم مۇسۇلمان بولغانلىقى ئۈچۈن، مەنمۇ شۇنداقتۇرمەن» دەپ جاۋاب بېرىدىغانلارمۇ بار. بۇلار ياخشى جاۋابلار ئەمەس. مەن مۇسۇلمان ئائىلىسىدىكى بالىلاردىن «مەن نېمىشقا مۇسۇلمان بولۇپ قالغانلىقىمنى ئۆزۈممۇ بىلمەيمەن»، دېگەن گەپنى بىۋاستە ئاڭلاپ باققان. بۇ بالىلار «بىز نېمە ئۈچۈن مۇسۇلمان؟» دېگەن مەسىلىدە ئېنىق چۈشەنچىگە ئىگە بولۇپ تۇرۇپ چوڭ بولمىغان. بۇنداق ياشلارنىڭ ئىچىدە دىنسىزلىشىش يولىغا مېڭىۋاتقانلار ئاز ئەمەس. دۇنياۋىلىشىش ھەممە ئىشلارنى ئۆزگەرتىۋاتىدۇ. ھازىر يۇتيۇب (YouTube) ھەممە يەردە بار. بىزنىڭ ياشلىرىمىز ھەر خىل ۋىدىئو فىلىملىرىنى كۆرۈپ، قايمۇقۇپ قېلىۋاتىدۇ. بۇنداق ئىشلارنى توسۇپ قويغىلى بولمايدۇ. بىز ئۇلارغا «بىز نېمە ئۈچۈن مۇسۇلمان؟» دېگەن مەسىلىنى ئېنىق چۈشەندۈرمىگىچە، ئۇلار جەمئىيەت ئۈچۈن ئوبدان خىزمەت قىلالمايدۇ.

يۇقىرىدىكى ئايەتتىكى ئىككى ئىدىيە ئۆز-ئارا باغلانغان. بىر تەرەپتىن، بىز كىشىلەرنىڭ خىزمەت قىلىشىنى ئىستەيمىز. يەنە بىر تەرەپتىن، بىز كىشىلەرنىڭ «بىز نېمە ئۈچۈن مۇسۇلمان؟» دېگەن مەسىلىنى ئېنىق چۈشىنىشىنى ئىستەيمىز. ئەگەر سىز بۇ مەسىلىنى ئېنىق چۈشىنىدىكەنسىز، شەك-شۈبھىسىز ھالدا سىز چوقۇم ياخشى خىزمەت قىلىسىز. سىز چوقۇم ئۆزىڭىزدىكى بارلىق ئېنېرگىيىنى ئىشقا سېلىپ، سىز قىلالايدىغان ئىشلارنىڭ ھەممىسىنى قىلىپ، ئاللاھنىڭ دىنى ئۈچۈن خىزمەت قىلىسىز.

«مەن كىشىلەرنى كۆزى ئوچۇق ياكى ھەممىنى تولۇق كۆرۈپ تۇرغان شەرت ئاستىدا ئاللاھقا دەۋەت قىلىمەن.» بىزنىڭ دىنىمىز باشقا دىنلارغا ئوخشىمايدۇ. بىزنىڭ نېمە ئۈچۈن مۇسۇلمان بولغانلىقىمىز دىنىمىزدا ناھايىتى ئېنىق چۈشەندۈرۈلگەن. «سەن نېمىشقا ئويلىمايسەن؟» بىزدە ئەقىل بار بولۇپ، بىزدىن ھەممە ئىشلار توغرىسىدا چوڭقۇر ئويلىنىش، ھەممە ئىشلار ئۈستىدە چوڭقۇر تەپەككۇر يۈرگۈزۈش تەلەپ قىلىنغان. شۇڭلاشقا ياش مۇسۇلمانلارنىڭ ھەممىسى چوقۇم ئۆزلىرىنىڭ نېمە ئۈچۈن مۇشۇ دىنغا ئېتىقاد قىلىدىغانلىقى ھەققىدە ناھايىتى ئېنىق چۈشەنچىلەرگە ئىگە بولۇۋېلىشى كېرەك. ئاشۇ چۈشەنچىلەرگە ئىگە بولغاندىن كېيىنلا، ياشلار ئاندىن ھەقىقىي ئىمانغا ئىگە بولالايدۇ. ھەقىقىي ئىمانغا ئىگە بولغاندىن كېيىنلا، ئۇلار ئاندىن ھەقىقىي تۈردە ياخشى تەسىر كۆرسىتەلەيدۇ. دۇنيانى تېخىمۇ ياخشى تەرەپكە ئۆزگەرتەلەيدۇ.

ئەگەر ياشلاردا ھەقىقىي ئىمان بار بولمايدىكەن، ئۇلار ئۈچۈن كېيىنكى مۇھىم ئىش بىر يېڭى كىنونىڭ چىقىشى، بىر يېڭى ئايفون (iPhone) نىڭ چىقىشى، ياكى بولمىسا باشقا بىر يېڭى ماشىنا سېتىۋېلىش دېگەندەك ئىشلار بولۇپ قالىدۇ. ئۇلار ھاياتنىڭ ئۇنىڭدىن ئۈستۈن بالداقلىرىغا چىقالمايدۇ. مېنىڭ ئوقۇتقۇچىم «ئىسلام بىر تاغقا يامىشىپ چىقىشقا ئوخشايدۇ»، دەيتتى. سىز تاغقا يامىشىپ چىققاندا ئىلمىكى بار ئارغامچىدىن بىرنى ئېگىزگە ئاتىسىز. ئاندىن ئارغامچىغا ئېسىلىپ، يۇقىرىغا ئۆرلەيسىز. ئەگەر ئىلمەك ئىلىنغان جاي ئانچە ئېگىز بولمىسا، سىز پەقەت شۇنچىلىك ئېگىزلىككىلا چىقالايسىز. ئەگەر سىزنىڭ نىشانىڭىز پۇل بولىدىكەن، ئەگەر سىزنىڭ نىشانىڭىز بىر ماشىنا بولىدىكەن، ئەگەر سىزنىڭ نىشانىڭىز خىزمەتتە ئۆسۈش بولىدىكەن، ئەگەر سىزنىڭ نىشانىڭىز كۆڭۈل ئېچىش بولىدىكەن، ئەگەر سىزنىڭ نىشانىڭىز بىر قىز بالا بولىدىكەن، سىز پەقەت ئاشۇ نىشانىڭىزلا ئەمەلگە ئاشۇرۇپ، ئۇنىڭدىن باشقا نەرسىگە ئېرىشەلمەيسىز. ئەگەر سىزنىڭ نىشانىڭىز ئۇلاردىن يۇقىرىراق بولىدىكەن، سىزنىڭ نىشانىڭىز ئۆزىڭىزدىن چوڭراق بىر نەرسە ئۈچۈن خىزمەت قىلىش بولىدىكەن، سىز پەقەت بىر شەخسىيەتچىلىك ھاياتىنىلا كەچۈرمەي، ئاللاھ ئۈچۈن ۋە باشقىلار ئۈچۈن خىزمەت قىلالايسىز. سىز ئەنە شۇنداق ياشىشىڭىز كېرەك. شۇنداق قىلسىڭىز سىز چوقۇم ئۆزىڭىزمۇ مەنپەئەت ئالىسىز، شۇنداقلا ئاللاھنىڭ نەزىرىدىمۇ شەرەپكە ئېرىشىسىز.

مەن بۈگۈنكى دوكلاتىمنىڭ ئەڭ بېشىدا بىر ياخشى خىزمەتكە ئورۇنلىشىشنىڭ، ۋە بىر ياخشى ئۆيگە ئىگە بولۇشنىڭ خاتا ئىش ئەمەسلىكىنى تىلغا ئالدىم. ئەمما سىزنىڭ نىشانىڭىز پەقەت بىر ياخشى

خىزمەتكە ئورۇنلىشىش ياكى بىر ياخشى ئۆيگە ئىگە بولۇش بولىدىكەن، ئۇ چاغدا توغرا قىلغان بولمايسىز. ئۇنداق نەرسىلەر مېنىڭ تىرىشىش نىشانىم بولالمايدۇ. ئەگەر مەن بىر ياخشى خىزمەتكە ئورۇنلاشسام، مېنىڭ ئەركىن ۋاقتىممۇ كۆپرەك بولۇپ، ئاللاھ ئۈچۈنمۇ ياخشىراق خىزمەت قىلالايمەن. خەلقىم ئۈچۈنمۇ بىر قىسىم ئىشلارنى قىلىپ بېرەلەيمەن. مەن ياشاۋاتقان جەمئىيەتنى بىر ياخشىراق جەمئىيەتكە ئۆزگەرتەلەيمەن. چىرىكلىككە قارشى تۇرالايمەن. مېنىڭ بىر ياخشى خىزمەتكە ئورۇنلىشىشىمدىكى مەقسىتىم ئەنە شۇ. مەن يالغۇز ئۆزۈمنىلا ئويلىماي، قوشنىلىرىمنىمۇ ئويلايمەن. مەن يالغۇز ئۆز مەملىكىتىمدىكى مۇسۇلمانلارغىلا كۆڭۈل بۆلۈپ قالماي، غەيرىي مۇسۇلمانلارغىمۇ كۆڭۈل بۆلىمەن. شۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئىسلامنىڭ مۇسۇلمانلاردىن باشقىلارغا كۆڭۈل بۆلۈشنى، باشقىلارغا كۆيۈشنى، ۋە باشقىلارغا ئۆچمەنلىك قىلماسلىقنى تەلەپ قىلىدىغانلىقىنى بىلىپ قالىدۇ. ئەگەر باشقىلار ئىسلامدىكى گۈزەللىكنى كۆرەلمىگەن بولسا، بۇ ئۇلارنىڭ گۇناھى ئەمەس، ئۇ بىزنىڭ، بىز مۇسۇلمانلارنىڭ گۇناھى، ۋە مېنىڭ گۇناھىم بولىدۇ. چۈنكى، بۇنداق ئەھۋالدا بىز باشقىلارغا نېمىنىڭ گۈزەل ئىكەنلىكىنى بىلدۈرۈپ قويالمىغان بولىمىز.

ئاللاھنىڭ دىنى ئۈچۈن خىزمەت قىلىدىغان كىشىلەر بەزىدە ئۆزلىرىنى باشقىلاردىن ئۈستۈنرەك قويۇۋالىدۇ. ئەگەر مەن بىر دەقىقە ئۆزۈمنى مۇشۇ يەردە ئولتۇرغان كىشىلەرنىڭ بىرەرسىدىن ئۈستۈنرەك ئورۇنغا قويۇۋالسام، مەن قىلغان ئىشلارنىڭ ھېچ قايسىسى ھېساب بولمايدۇ. سەۋەبى، مېنىڭ قىلغىنىم شېرىكلىك بولىدۇ. سىزنىڭ ئىچىڭىزدە كىبىرلىكنىڭ مەۋجۇت بولۇشى شېرىكلىك بولىدۇ. ئاللاھنىڭ دىنى ئۈچۈن خىزمەت قىلىۋاتقان كىشىلەرگە بېرىلىدىغان ئەڭ ئاخىرقى ئاگاھلاندۇرۇش شۇكى، ھەرگىزمۇ ئۆزىڭىزنى باشقىلاردىن ئۈستۈن قويۇۋالماڭ. ھەرگىزمۇ ئۆزىڭىزنى سىز خىزمەت قىلماقچى بولغان كىشىلەردىن ئۈستۈن ئورۇنغا قويۇۋالماڭ.

مەن ئاللاھنىڭ بىزنى يىراقنى كۆرەلەيدىغان كىشىلەردىن قىلىشىغا دۇئا قىلىمەن.

مەن بۇ قېتىم تونۇشتۇرماقچى بولغان ئويغان دوكلاتىنىڭ مەزمۇنلىرى مۇشۇ يەردە ئاخىرلاشتى.

4. ئاخىرقى سۆز

مەن يېقىندا ئۇيغۇرلارنىڭ بۈنىڭدىن كېيىنكى قاتتىق تىرىشىش نىشانى مۇنداق بولۇشى كېرەكلىكىنى ئوتتۇرىغا قويدۇم: **ئۆز ئېتىقادىنى ساقلاپ، مائارىپقا تايىنىپ، تەبىئىي-پەن، تېخنولوگىيە، ئىنژېنېرلىق ۋە ماتېماتىكىدىن ئىبارەت 4 ساھەدە دۇنيانىڭ ئىلغار سەۋىيىسىگە يېتىشىۋېلىش ئۈچۈن قاتتىق كۈرەش قىلىپ، شۇ ئاساستا سانائەت بىلەن ئىقتىسادنى تەرەققىي قىلدۇرۇش.** مېنىڭ ئوتتۇرىغا قويغىنىم بىر شوئار بولۇپ، ئۇنىڭغا ماس كېلىدىغان چارە-تەدبىرلەرنى مەن ئوتتۇرىغا قويالمايمەن. ئۇلارنى ۋەتەندىكىلەر ئويلاپ چىقىشى، ۋە يولغا قويۇشى كېرەك. ئەمما ئاشۇنداق بىر ئۇلۇغۋار نىشاننى ئەمەلگە ئاشۇرۇشتا بۇرۇن ئالىي مەكتەپلەردە ئوقۇپ چىققان، ھازىر ئالىي مەكتەپلەردە ئوقۇۋاتقان، ۋە بۇنىڭدىن كېيىن ئالىي مەكتەپلەردە ئوقۇيدىغان ياشلار ۋە ئۆسمۈرلەر تايانچلىق رولىنى ئوينىيالايدۇ. ئاشۇنداق بولغاچقا، مەن يېقىنقى بىر قانچە يىلنىڭ مابەينىدە ياشلارنىڭ ئۆزلىرىنى تولۇق بايقاش، ئۆزلىرىدىكى يوشۇرۇن قابىلىيەتلەرنى تولۇق بىلىۋېلىش، ۋە ئۇلارنى توغرا مەقسەت ئۈچۈن ئەڭ يۇقىرى دەرىجىدە جارى قىلدۇرۇشىغا پايدىلىق بولغان بىر قىسىم تېمىلاردا ئىزدىنىپ، يىغقان بىلىملەرنى ماقالە قىلىپ يېزىپ، تورلاردا ئېلان قىلدىم. بۇ قېتىمقى ماقالىمۇ شۇلارنىڭ داۋامى. مەزكۇر ماقالىدىن كۆرگىنىمىزدەك، يۇقىرىدەك بىر نىشان ئۈچۈن تىرىشىش، ياكى مىللەتنىڭ كېلەچىكىنىڭ ياخشىلىنىشى ئۈچۈن كۈرەش قىلىش ئېتىقادلىق ياشلارنىڭمۇ ۋە باشقا ياشلارنىڭمۇ ئورتاق مەجبۇرىيىتى بولۇپ، بۇ ئىشتا ھەممە ئادەم ئوخشىمىغان دەرىجىدە ئۆزىنىڭ بىر كىشىلىك تۆھپىسىنى قوشالايدۇ. ھەمدە شۇ ئارقىلىق

ياراتقۇچىمىزنىمۇ خوش ۋە رازى قىلالايدۇ. مەن مەزكۇر ماقالىنىڭ كۆپلىگەن ياشلارنىڭ ياشاشنىڭ توغرا يوللىرىنى تېپىۋېلىشىغا بىر ئاز ياردىمى بولۇشىنى ئۈمىد قىلىمەن.

پايدىلىنىش ماتېرىياللىرى:

Worship & Slavery - Islamic Definitions
https://www.youtube.com/watch?v=vzZhXlcgBfc

How Am I Going To Serve Allah?
https://www.youtube.com/watch?v=Lqw7CCTphVI

بۇ ماقالىنى ئىنىمىز «پىداكار» تەھرىرلىدى.

بۇ ماقالىنى ھېچكىمدىن سورىماي، مەنبەسىنى بەرگەن ئاساستا باشقا ھەر قانداق تورغا چىقارسىڭىز، ياكى ئېلكتابقا ئوخشاش باشقا ھەر قانداق شەكىلدە ئىشلەتسىڭىز بولۇۋېرىدۇ. بۇ ماقالە بارلىق ئۇيغۇرلارغا مەنسۇپ.